בשני בתים כמאן כבית שמאי דתניא (א) חמשה שגבו את עירובן ונתנוהו בשני כלים בית שמאי אומרים אין עירובן עירוב ובית הלל אומרים עירובן עירוב אפילו תימא בית הלל עד כאן לא קאמרי בית הלל התם אלא בשני כלים בבית אחד אבל בשני בתים לא א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי לרב יהודה קשיא ולרב ששת קשיא לרב יהודה קשיא דאמר כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו וכיון דעירבה אמצעית בהדי חיצונה הויא ליה חדא וכי הדרה וערבה בהדי אידך שליחותה עבדה ולרב ששת קשיא תיהוי כחמשה ששרויין בחצר אחת ושכח אחד מהן ולא עירב דאסרי אהדדי א"ל רב אשי לא לרב יהודה קשיא ולא לרב ששת קשיא לרב יהודה ל"ק כיון דעירבה לה אמצעית בהדי חיצונה(א) ושתים חיצונות בהדי הדדי לא עירבו גליא דעתיה דבהא ניחא ליה ובהא לא ניחא ליה ולרב ששת לא קשיא אם אמרו דיורין להקל יאמרו דיורין להחמיר אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' שמעון אבל חכמים אומרים רשות אחת (א) משמשת לשתי רשויות אבל לא שתי רשויות משמשות לרשות אחת כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף

רש"י

בשני בתים. דהשתא לא מיחברן חיצונות בהדדי: חמשה שגבו עירובן. שהיו דרין בחצר אחת וגבו מכל אחד את עירובו להתיר את חצירן להוציא מבתיהן לחצר: בשני כלים. בבית אחד: הכי גרסינן כיון דעירבה אמצעית בהדי חיצונה הויא לה חדא וכי הדר' עירבה בהדי אידך שליחותה עבדה.(ב) שליחותה לחיצונה עבדה ואישתכח דכולהו כי הדדי עירבו וכולהו לישתרין ולא גרסינן ואידך מיהא לישתרי. ואית דגרסי לה ומפרשי חיצונה שעירבה עמה(ג) מיהא תישתרי בחיצונה האחרת וזו תיאסר בה ואי אפשר לומר כן דכיון דשליחותה עבדה הוו להו כולהו חדא רשותא וכולהו שריין: לרב ששת קשיא. כיון דנתנו שתיהן עירובן באמצעית העירוב מביא דיוריהן לתוכה והוו להו כאילו דרין כולן באמצעית וכיון דעירובן נתון בשני בתים נמצא שלא עירבו שתים החיצונות זו עם זו והוי כחמשה שדרין בחצר אחת ושכח אחד מהן ולא עירב עם כולן יחד דכל החצר אסורה ואפילו עירב עם אחד מהן דהא גבי חמשה (ב) דחצר אחת תניא לעיל לבית הלל דבשני כלים הוא דהוי עירוב אבל בשני בתים לא ואע"פ שעירבו השנים יחד לעצמן והשלשה לעצמן והכא נמי כיון דלא מצטרפי דקתני שתים החיצונות אסורות זו עם זו אמצעית גופה תיתסר בדידה שכולן אוסרין עליה: אם אמרו דיורין. של זו בזו ע"י העירוב להקל להתירן יחד יאמרו שהעירוב מביא הדיורין לתוכה כדי לאסור עליה הא לא דיירי ממש בגוה דליבעי עירובן בבית אחד הלכך אע"ג דחיצונים לא עירבו אהדדי חיצון ואמצעי מיהא מצטרפי ולא אסרי אהדדי: זו דברי רבי שמעון. דהיא מותרת עמהן והן עמה: אבל חכמים אומרים. דלא שנא נתנו שתיהן עירובן באמצעית לא שנא נתנה אמצעית עירובה בזו ובזו היא אסורה עמהן והן מותרין עמה: רשות אחת משמשת(ד) לשתי רשויות. כלים ששבתו בחיצונות מותרות באמצעית דהא החיצונות לא עירבו אלא עם זו ואין רשות אחרת מושכתן לצד אחר: ואין ב' רשויות משמשות לרשות אחת. דכיון דשתי חיצונות לא עירבו יחד לעשות רשות אחת אלא רשויות חלוקות הן אין כח באמצעית להשתמש לא בזו ולא בזו דזו מושכתה לכאן וזו מושכתה לכאן ושני דיורין לא יהבינן לה ודמיא כאילו היא מהך חצר החיצונה שלא עירבה בהדי אידך חיצונה ואוסרתה וכן נמי כי אזלא לאידך חצר דעירבה נמי בהדה אוסרתה אידך חיצונה אבל היכא דעירבו שלשתן הוו כולהו חדא רשותא:

אף

תוספות

אבל בשני בתים לא. והא דלא מוקי לה רב יהודה כרב ששת לאו דקסבר דאפילו בשני בתים הוי עירוב לב"ה דהא אפילו כלים קאמר רב יהודה לקמן(ב) דחולק עירובו אינו עירוב דעד כאן לא קאמרי ב"ה אלא דמלי' למנא ואייתר והא דלא מוקי כרב ששת משום דפריך בסמוך לרב ששת דנהוי כחמשה שרויין בחצר אחת וקסבר דאמרו דיורין להחמיר:

לרב יהודה דאמר כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו וכו'. לרב ששת לא שייך למיפרך הכי דכיון שנתנו עירובן באמצעית ולא נתנו עירובן יחד אלא בשני בתים גלי אדעתייהו דלא ניחא להו לחיצונות להשתתף ביחד אבל כשנתנה אמצעית עירובה בזו ובזו ליכא גלוי דעתייהו התם כולי האי אי נמי לרב יהודה כיון שנתנה עירובה בזו ובזו נעשה כאלו דרה בחיצונות בבתיהם ונעשית לכל אחת ואחת להיות שלוחה ולרב ששת אין האמצעית נעשית שליח לאדרבה כולן דיירין בה:

יאמרו דיורין להחמיר. והא דאמר בפרק הדר (לקמן דף סו:) נתנו עירובן בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות משום דלא מצי מבטל לפנימית דאיכא חיצונה דאסרי עלייהו שאני התם דפשעה:

רשות אחת משמשת לשתי רשוי' ואין שתי רשויות משמשות לרשות אחת. כן גרס הקונטרס ומפרש הקונטר' שהחיצונות משתמשות באמצעית ופי' משתמשת כמו משמשת אבל אמצעית אסורה בשתיהן דזו מושכתה לכאן וזו מושכתה לכאן וב' דירות לא יהבינן לה כיון דחיצונות לא עירבו יחד רשויות חלוקות הן והא דקאמר שמואל אף זו דברי ר"ש פי' דר"ש דווקא בענין זה התיר והא דקאמר ואזדא שמואל לטעמיה משום דסבירא ליה הלכה כדברי המיקל בעירוב ואי סבירא ליה כרב דאמר אמצעית נמי שרי לר"ש בשתיהן לא היה אומר עירבה עם שתיהן אסורה עם שתיהן וקשה דלפי' היה לו ליגרוס משמשת שב' רשויות משמשות בה ועוד קשה דקאמרינן לעיל [ע"א] דה"ק להו ר"ש לרבנן מ"ש גבי חצירות דפליגיתו כו' ולרב מה ענין זה לזה והא רבנן לא גזרו כלל דהא שרו חיצונות באמצעית ומאי קמשני נמי התם אושא דיורין ועוד דלא שמעינן ליה לשמואל בשום מקום דקאמר הלכה כדברי המיקל בעירוב אלא ריב"ל הוא דקאמר הכי לעיל(ג) ואדרבה שמואל הוא דאית ליה בפרק חלון (לקמן דף פא:) כל מקום שאמר רבי יהודה בעירוב הלכה כמותו ובר פלוגתא דר"ש דהכא היינו ר' יהודה כדאמר לעיל(ד) ומיהו בהא י"ל כיון דלא נזכר כאן ר' יהודה בפי' ליתא (ג) בההיא כללא דפסיק שמואל לקמן(ה) אלא היכא שנזכר בהדיא ועוד לשון אף לא אתי שפיר כמו שהקשה בעצמו דהוי עדיף טפי אי לא הוה תני אף דבהאי לישנא איכא למטעי דמשמע דתרוייהו שרי ועוד לפי' נחלקו רב ושמואל בפירוש לשון המשנה שהיא מותרת עמהן והן מותרות עמה לכן נראה לר"ת דרשות אחת משתמשת לב' רשויות דאמצעית משתמשת בחיצונה(ו) דליכא למיגזר (בחיצונה) כולי האי שתוליא האמצעית כלי החיצונה מזו לזו אבל החיצונות אסורות עם האמצעית דילמא אתי להחליף כלים ששבתו בחיצונה זו לחיצונה זו אבל אין לפרש טעמא דרבנן דחיצונות אסורות באמצעית משום דחיצונות אוסרות זו על זו כיון דלא עירבו יחד או משום הכי אסורות החיצונות באמצעית משום דאין דיורי חיצונות באמצעית אבל אמצעית תשמש בחיצונות דעירובה מרגלתה בשתיהן(ז) ורב יהודה לטעמיה דמוקי לעיל כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ובזו דא"כ לא הוי אתי שפיר הא דאמר ר"ש לרבנן מ"ש התם דפליגיתו אלא ודאי טעמא משום דגזרינן וקאמר שמואל דאף זו דברי ר' שמעון דשרי חיצונות ואמצעית זו בזו אבל לרבנן שלשתן אסורות והשתא הוי שמואל לטעמיה דאמר עירבה עם שתיהן אסורה עם שתיהן כרבנן דאמרי שלשתן אסורות דהיינו ר' יהודה ושמואל פסיק כר' יהודה בעירוב אבל לרב אינה אסורה עם שתיהן דאפילו לרבנן שרי לאמצעית להשתמש עמהן וקשה למהר"י דאסורה עם שתיהן משמע אבל הם מותרין עמה מדלא קתני אוסרת על שתיהן כמו בסיפא אע"ג דאיכא למימר דאשמעינן דאסורה עם שתיהן אע"ג דליכא למיגזר כולי האי וכ"ש דהם אסורות עמה דאיכא למיגזר טפי ומ"מ כיון דלא מתסרי להשתמש יחד אלא משום גזירה אינה אוסרת על שתיהן מכל מקום כיון דלא קאמר עירבה עם שתיהן אינה אוסרת על שתיהן דהוה משמע וכולן אסורות זו עם זו אלא נקט אסורה עם שתיהן משמע ודאי דאבל הם מותרין עמה ועוד קשה דבפרק כל גגות (לקמן דף צא.) אמר שמואל(ח) הלכה כר' שמעון דאמר גגות חצירות וקרפיפות רשות אחד הן לכלים ששבתו בתוכן בין עירבו בין לא עירבו משום דרבי שמעון לטעמיה דהכא לא גזר ונראה לפרש דהא דקאמר שמואל דלרבנן שלשתן אסורות הוי מתרי טעמי חיצונות באמצעית משום גזירה שמא יוליכו כלי חיצונה זו לחיצונה אחרת ואמצעית בחיצונות ליכא למיגזר שמא תוליך האמצעית כלי חיצונה זו לאחרת דסתמא דמילתא כי משתמש אינש במאני דידיה קמשתמש ולא במאני דחבריה כדמפרש(ט) לקמן (דף עד.) גבי שתי חצירות וחורבה אחת ביניהן ואי משום שלא יוליכו [בני] החיצונות כליהן באמצעית הא ליכא למגזר דהוי גזירה לגזירה אלא טעמא דאסורה האמצעית בחיצונות(י) שזו מושכתה לכאן וזו לכאן ור"ש פליג אתרוייהו והשתא הוי שמואל לטעמיה דפסיק לקמן כר' יהודה בעירוב ולכך קאמר אסורה עם שתיהן כרבנן דהיינו ר' יהודה וטעמא משום דזו מושכת' לכאן וזו לכאן כדפרישית אבל הם מותרות עמה דבהא סבר כר"ש דלא גזר וכדפסק בפרק כל גגות דהלכה כר"ש דבין עירבו ובין לא עירבו לא גזר:

זו

רבינו חננאל

וכגון שנתנו בו בב' בתים כדתניא ה' שגבו עירובן כו' עד כאן לא אמרי ב"ה דהוי עירוב אלא בב' כלים בבית אחת דבית אחת מצרפן אבל בב' בתים דברי הכל עירוב ואמרי' לר' יהודה קשיא דדחי שנתנה האמצעית בעירוב בזו ובזו. אמאי כיון שעירבה האמצעית בהדי חדא מן החיצונות הויא להו תרווייהו חדא רשותא כי הדרא מערבא בהדי אידך שליחותא קא עבדא. ולרב ששת נמי קשיא כיון שחלקה ונתנוהו בב' בתים מכל מקום הויין להו כב' בתים. ניהוי כה' שרויין בחצר אחת ושכח אחת מהן ולא עירב דאסרי אהדדי ופרקינן לרב יהודה לא קשיא כגון במערבא (באמצעית) [אמצעית] בהדי חיצונה ולא אזלא הא חיצונה בהדיה גלאי דעתא בהדי אמצעית לחודא היא דניחא לה לעירובי אבל בהדי אידך חיצונה לא לפיכך לא אמרינן שליחותא קא עבדא. לרב ששת נמי לא קשיא אם באו הללו ג' אמות של זה בתוך ג' של זה מותרין החיצוני' והקילו עליהם משום דאושא דיורין כמו שאמרנו נחמיר עליהן כמו ה' ששרויין בחצר אחת ושכח אחד מהן ולא עירב כולם אסורים שיהו גם אלו אסורין אם חשבנום כחצר אחת להקל נחשבת כחצר אחת להחמיר. אמר רב יהודה אמר רב דברי ר' שמעון כי שתים החיצונות אסורות אבל חכ"א רשות אחת משתמש עם ב' רשויות אין ב' רשויות משתמשות עם רשות אחת ושמואל אמר לדברי חכמים שלשתן

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לקמן מט: ע"ש], ב) [דף מט.], ג) דף מו., ד) דף מו:, ה) [מט. ע"ש] (ציון זה נראה טעות), ו) עי' תוס' לקמן סו: ד"ה ליבטיל, ז) לקמן עה ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' רשות אחת משתמשת לשתי וכו' ב' רשויות משתמשות לרשות: (ב) רש"י ד"ה לרב ששת וכו' חמשה בחצר: (ג) תוס' ד"ה רשות וכו' בפי' ליתא לההיא כללא:

ליקוטי רש"י

[שייך לעמוד א]

ואין לו תקנה. אפילו בדיעבד [ברכות טו:]. מחיצה תלויה. מחצלת עשרה שהגביהה מן הקרקע שלשה או יותר מיבעיא ליה אי מבטל לעומד לפרוץ [ס"א: העומד לפרוץ] שמתחתיו הואיל ופחות ממנו או לא [לעיל טז:]. מהו שתתיר. לטלטל בחורבה שלא תהא כפרוצה לרה"ר. בחורבה. שדרך להיות בה מחילות שנפלו תחתיהן וקיימות מלמעלה ותלויות. אלא במים. כגון גזוזטרא שהיא למעלה מן הים דתנן בעירובין (דף פז:) דעושה מחיצה תלויה סביב וממלא וכן (שם דף פו.) בור שבין שתי חצרות וחלקו במחיצה תלויה מלמעלה ממלא זה מכאן וזה מכאן ואף על פי שלא עירבו [שבת קא.]. מרגלותיו. ממתניו ולמטה [נזיר נא.]. יש שאמרו. יש דברים שאמרו שיעורן לפי מה שהוא אדם ואין שיעורן שוה בכל [לעיל ל:].

הגהות וציונים

א] בדפו"ר בהדי חיצונות: ב] בדפו"ר נוסף כלומר שליחותה דחיצונה נמי עבדה: ג] בכמה דפו"ר איתא חיצונה שעירבה בראשונה: ד] בדפו"ר [וכ"ה ברש"י שברי"ף] משתמשת (וכן בהתחלת הדיבור הבא "משתמשות") ועי' תוס': ה] צ"ל רב (גליון), הגהה מוטעית היא וצ"ל כלפנינו אמר "שמואל" (גנזי יוסף ועוד): ו] צ"ל כדמפרש רש"י לקמן (דף צב ע"א), עי"ש בד"ה וא"ת [ועי"ש בתור"פ]. בדפו"ר איתא להדיא כמו שמפרש בקונטרס לקמן: ז] בדפו"ר נוסף כמו שפירש בקונטרס:

(הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה (0

אף זו דברי ר' שמעון. אפילו להשמש שמיהן עמה ר' שמעון הוא דשרי דהא אפילו אמצעית בשמיהן נמי שרי אבל רבנן פליגי בכולה ואמרו שלשתן אסורין זו עם זו. ל"א אף זו דברי ר"ש דר' שמעון גופיה לא שרי אלא חיצונות באמצעית וקשיא לי הא תנן במתניתין היא מומרת עמהן ועוד מאי אף הכי איצטי ליה למימר זו דברי ר"ש אף משמע דבתרוייהו שרי ולשון אחרון זה שמעתי וכן עיקר והיא מומרת עמהן דמתניתין מתרץ לך שמואל דבהיתר שיטוש שבאמצעית קאמר דומיא דהוא מומר עמהן דרישא ומיידי דתנא רישא הוא מומר עמהן תני נמי סיפא [ב] ואף זו הכי משמע אף ר' שמעון המיקל אוסר בזו דאין אמצעית מומרת בחיצונות אף איסור זה ר"ש נמי אמרו כרבנן. ואלישנא קמא קשיא מאי ואזדא שמואל לטעמיה אי נמי הוה אמר כרב הוה מצי נמי למימר לרבנן עירבה עם שניהן אסורה עם שניהן דאין ג' רשויות משתמשות לרשות אחת: תניא כוותיה דשמואל. דאפילו ר"ש לא התיר אמצעית בחיצונות כדקתני זו מביאה מתוך ביתה כו' ואילו אמצעית בחיצונות לא קאמר: [ד] ואזדא שמואל לטעמיה. דאמר אף לר"ש אין שתי רשויות משתמשות לרשות אחת: למה הדבר דומה. אשלשה שבמו [ה] בדרך קאי: זו מביאה. באמצעית ואוכלת וזו מביאה באמצעית ואוכלת: חצר שבין שני מבואות. פתוחה לשניהן: ר"ג עירבה עם שניהן אסורה עם שניהן. אפילו לרבי שמעון והייט שמואל לטעמיה דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל בעירוב [ה] ואי הוה שרי ר"ש בהא לא הוה אמר שמואל אסורה עם שניהן: לא עירבה עם שניהן. לא עירבה לא עם זו ולא עם זו: אוסרת על שניהן. מלהוציא מחלרותיהן למבוי וכגון שרגילה כל ימות החול לצאת ולבא בשניהן דרך פתחים [ו] דריסת הרגל שיש לה אוסרתן כדמפרש דאי לא הוה רגילה אלא בחד לא אסרה אחידך. ואע"ג דרגילה עם שניהן זו היא תקנתה מערבת עם האחד וגלית דעתה שנסתלקה מן האחר ומותר האחר לעצמו: היתה באחד רגילה. לצאת ולבא כל שעה ובאחד אינה רגילה ולא עירבה לא עם זו ולא עם זו זה שרגילה בו אסור עליו דמייה הוא שהיה אלא אם עירבו הוא והרי לא עירבו והאחר מותר שאינה הימנו: הותר רגילה לעצמו. דהא סלקא נפשה מייה: וזה שאינה רגילה בו לא עירב. אפילו בפני עצמו: והיא נמי לא עירבה. לא עם זה ולא עם זה: דוחין אותה אצל שאינה רגילה. שלא לאסור על זה שעירב הואיל והאי [ז] לא מפסדא מידי דהא לא עירב: מדת סדום. דאפילו מידי דלא חסר ביה לא מהני לתבריה והכא [ח] על כרחיה דתינן ליה גביה: מדת סדום. שלי שלי [ט]: המקפיד על עירובו. אם יאכל אחד מבני מבורה את הפת שנתן הוא: עירוב שמו. שיהו כולן מעורבין ומרוצין בו שלא יתחה זה בחברו אלא שותפות נוחה ועריבה: אנשי וורדינא. ליקנין היו: החולק. בשני כלים אינו עירוב דמה שמו עירוב שמו: דמלא למנא ואייתר. שלא יכול הכלי להחזיק כל העירוב ולא חילקו מדעת וכי קאמר שמואל כגון שחילקו מדעת: ותרתי למה לי. לשמואל הואיל ותרוייהו חד טעמא דקפיד וחולק: דמיפלג פלגיה. ובטל שמיה דעירוב משמע מעורב: שמניחין בו עירוב. מרבעה שגבו עירובן ונתנוהו בבית חמישי אין צריך להניח אם פיתו [ט]: לאו משום דביון דמנח ליה. לבעל הבית ריפתא בסלא דליה שהוא אוכל ממנו כמאן דמנח בכלי עם העירוב דמי: דבולהו הבא דיירי. משום פיתן הוא להו לדרכן וכ"ש בעל הבית שהוא דר אם ממש בתוכו ואפילו אין לו פת בכל הבית אפיר דמי: עירוב. שהוא מערבן טעמא משום קנין שנקנה להו בעל הבית רשותו ונתנאו כולם בעלים בבית זה שהעירוב מונח בו וכל אחד [י] משועבדת לרשותם זו ואחת היא: ומפני מה אין מערבין במעה. ליתן כל אחד ואחד מעה ומעותיו יקנו לו רשות תבירו: לאיקלקולי. להשתכח תורת עירוב: משום דירה. שדעתו של אדם על פיתו והוו להו [כ] כאילו דיירי בההוא ביתא ואין בחצר זו אלא דירה אחת והרי כל רשות החצר מיוחדת לבית זה: הכי גרסינן איכא בינייהו בלי ושאין בו שוה פרוטה וקטן. לומר דאמר משום קנין יכולין לקנות בסודר בדרך שאר קנין ואין יכולין לקנות בפת שאין בו שוה פרוטה ואפילו הוא מזון ג' סעודות ואין יכול לעשות הקטן שליח לערב עליו עירובי חצירות דלאו בר מקנה ואקנויי הוא ולגמ"ד משום דירה לא מהני קנין סודר ומערבין בחוכל שאין בו שוה פרוטה [כ] וקטן גובה את העירוב דפת משויא להו חדא דירה וקטן עביד: למקוס

זן מביאה מתוך ביתה ואוכלת. לפ"ה דווקא נקט אבל אמצעית בחיצונות לא ולר"ת איכא למימר דלרבותא נקט דכ"ש אמצעית בחיצונות דליכא למגזר כולי האי ולפי' מהר"י נקט הא משום דמהא פריך לרבנן מאי שנא התם דפליגיתו וגזרתו והכא לא גזרתו מכדי למה הדבר דומה כו':

עירוב משום קנין. פירוש דבהאי פת מיקני רשות להדדי אע"ג דפירי לא עבדי חליפין [ו] מ"מ קנו בתורת דמים ומ"ת והתנן לקמן בהדר (דף עמ.) בעל הבית שהיה שותף לשכיניו לזה ביין ולזה בשמן אין צריך לערב ואמר בהדר (דף עג:) נמי בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום סומכין על הפת שעל השולחן משום עירוב ולמ"ד משום דירה אתי שפיר וי"ל דכיון שיש קירוב דעת ביניהן עשאוה חכמים כאילו הקנו זה לזה: **מפני** שאינה מצויה. ובשאר דברים נמי אין מערבין עירובי חצירות אלא בפת [ז] דשכיח טפי ונגי שיתוף הקילו שלא להצריך פת [ח] ושרי בשאר דברים דשכיחי קלת אבל במעה דלא שכיח כלל לא:

איכא בינייהו כלים ופחות משוה פרוטה. דלמ"ד משום קנין אין מערבין בפחות משוה פרוטה אע"ג דאיכא מזון ג' סעודות ומ"ת וכי איכא שוה פרוטה להוי עירוב אע"ג דליכא מזון ג' סעודות דהא אפילו בכלי הוי עירוב ולמ"ד משום קנין אם כן מה צריך ג' סעודות וי"ל כשמפרש ושוה דרך קנין לא בעי חזי לאכילה וקונה אפילו בכלי אבל בפחות כמו שרגילין לערב אין מפרשין ומדקדקין לעשות דרך קנין בעי נמי שיהא בו תשיעית אוכל: וקטן

איכא בינייהו כלים ופחות משוה פרוטה אע"ג דאיכא מזון ג' סעודות ומ"ת וכי איכא שוה פרוטה להוי עירוב אע"ג דליכא מזון ג' סעודות דהא אפילו בכלי הוי עירוב ולמ"ד משום קנין אם כן מה צריך ג' סעודות וי"ל כשמפרש ושוה דרך קנין לא בעי חזי לאכילה וקונה אפילו בכלי אבל בפחות כמו שרגילין לערב אין מפרשין ומדקדקין לעשות דרך קנין בעי נמי שיהא בו תשיעית אוכל: וקטן

בית שמניחין בו עירוב אינו צריך ליתן את הפת מ"ט לאו משום דאמר דכיון דמנח בסלא כמאן דמנח הכא דמי ה"נ כיון דמנח בסלא כמאן דמנח הכא דמי א"ל התם אע"פ שאין פת מ"ט דכולהו הכא דיירי אמר שמואל עירוב משום קנין וא"ת מפני מה אין קונין במעה מפני שאינה מצויה בערבי שבתות היכא דעירב מיהו לקני גזירה שמא יאמרו מעה עיקר וזמנין דלא שכיח מעה ולא אתי לאיערובי בפת דאתי [ז] עירוב לאיקלקולי רבה אמר [ז] עירוב משום דירה מאי בינייהו איכא בינייהו כלי ופחות משוה פרוטה וקטן

מה] אין קונין במעות לפי שאין מצויין בע"ש. ואקשינן אי הכי אי עירב במעות ליהוי עירוב. אלמ' הנותן מעה לנחתום כדי שיזכה בעירוב ו) כו' ודחינן דלמא אתי למימר מע' עיקר וזימנין דליכא מע' ולא מיערב בפת

חשק שלמה על רבינו חננאל ו) [לא זכו לו משומיו לקנון דף פא ע"ב].

מסורת הש"ס עם הוספות

ו) [ב"ב יב: נט. קמח.], ב) [לקמן סח.], ג) [לעיל מח:]. 7) עי' תוס' לקמן פ. ד"ה רב, ה) לעיל מו. (ועי' תוס' לעיל מח: ד"ה רשות), 1) אבות פ"ה מ"י עי"ש, 1) ב"מ מז., ו) לקמן פא ע"א.

ליקוטי רש"י

מדת סדום. זה נהנה וזה לא מפר לא היו עושין עונה [כתובות קג.]. מדת סדום כדתנן (אבות פ"ה מ"י) האומר שלי שלי שלך שלך זו מדה בינונית ויש אומרים זו מדת סדום [רשב"ם ב"ב קסח.]. המקפיד על עירובו אין עירובו עירוב. שעינו לה באותה פת ליתן לחבריו [לקמן פ.]. מאנשי וורדינא. ואנשים לקנים ולרי עין בממונן היו [ביצה כז.]. וורדינא. מקום הוא [נדה יט:]. בשני כלים וכו' הרי זה עירוב. מעיקרא לשם עירוב נגנו ומלגיזם לחנה ואיתיר [לקמן עא. ע"ש]. בבי מעצרתא. נמי הכי [ע"פ ב"ק כז: ד"ה קרנא דעצר]. דמנח בסלא. שמונח בסל [ע"פ שבת קמב: ב"ק יט:].

הגהות וציונים

א) בכת"י וראשונים נוסף אמר רבה בר רב הונא אמר שמואל: ב) צ"ל ואתי (כת"י ודפו"ר): ג) בדפו"ר נוסף תני נמי סיפא היא מותרת עמהן: ד) דיבור זה מקומו להלן אחר ד"ה "זו מביאה" (גנזי יוסף ועוד): ה) בדפו"ר אשלשה ישנים בדרך: ו) נדצ"ל דרך פתחיה (בדפו"ר פתחי"): ז) בכת"י ודפו"ר הואיל ולהאי לא מפסדא מידי: ח) נדצ"ל והכא נמי ע"כ וכו' (באה"מ): ט) בכת"י ודפו"ר אין צריך ליתן פת: י) צ"ל והחצר (דפו"ר): כ) בכת"י ובדפו"ר נוסף והו"ל כולהו כאילו: ל) בדפו"ר נוסף והוא דהוה ביה מזון שתי סעודות:

עין משפט נר מצוה

מז א ב ג מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה ז ח ט טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ע:

מז ד מיי' שם הלכה ב' טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ה:

מח ה ו מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה יח סמג עשין ל טור ש"ע א"ח שם סעיף ל:

מט ז ח מיי' שם הלכה עז טור ש"ע שם סעיף ג:

רבינו חננאל

אסורות תניא כשמואל אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לג' חצרות הפתוחות זו לזו כו' עד חכ"א שלשתן אסורות **ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל** חצר שבין ב' מבואות עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם כחכמים דאמרי שלשתן אסורות זו עם זו. לא עירבה עם שניהן אוסרת על שניהן. במבוי אחד רגילה לערב עמו ובא' אין רגילה. המבוי שהיא רגילה לערב עמו אסור והאחד שאינה רגילה עמו מותר ואם חזרה חצר זו תערבה עם מי שלא היתה רגילה לערב עמו הותר המבוי שהיתה רגילה בו שכבר סילקה עצמה מן המבוי הזה וחזרה על האחר. **ואם עירבו בני המבוי שהיתה רגילה חצר** זו לערב עמהן וזו החצר לא עירבה עמהן ולא עם בני מבוי האחר. וגם בני אותו מבוי אפי' לעצמם לא עירבו. דוחין זו החצר שלא עירבה עמהם אצל המבוי שלא עירב וא' מכלל אותו מבוי הוא שבני אותו מבוי אין מפסידין כלום [כי] בלא זו נמי אסורין הן דהא לא עירבו כי מצטרפא בהדייהו למשרא בני המבוי שהיתה רגילה בו שפיר דמי דכגון זה כופין על מדת סדום. **אמר שמואל המקפיד על עירובו.** פי' המדקדק שלא יתערב לו עם אחרים כדי שלא יקח פחות משלו אינו עירוב לפי שלא נקרא עירוב אלא שמתערב ר' חנינא אמר עירובו עירוב אלא שנקרא מאנשי וורדינא פירוש אנשי וורדאן היו ידועין בציקנות ובצרות עין. **אמר רב יהודה אמר שמואל** החולק עירובו בב' כלים אפילו ב"ה אין עירובו עירוב ע"כ לא קאמר ב"ה דעירובו עירוב אלא היכא דמליא למנא ואותיר אבל (פלגיא הוא) [היכא דפלגיה] מיפלג אין עירובו עירוב. **ומי אמר שמואל הכי** שהחולק לעירוב אינו עירוב והא אמר שמואל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן פת עמהן מ"ט לאו משום דאמרינן פת דמנחא בסלא כמאן דמנחא בהדי עירוב דמי ושנינן לא הכי קאמר שמואל אין צריך להיות לו פת בבית מ"ט כולהו אחת דיירי כלומר (עירובין) [כל העירובין] קיבצם אצלו בזה הבית לפיכך הוא א"צ כלום. **אמר שמואל עירוב משום קנין מקום.** (רא"ח מה אמר) [מפני

וקטן. פ״ה דלמ״ד משום קנין אין קטן יכול לעשות שליח לערב עליו עירובי חצירות דלאו בר קנין הוא וקשה לפי׳ דלהוי כנשתתפו כמו בעל הבית שנעשה שותף לחבירו[1] ועוד דבפרק בכל מערבין (לעיל דף נא:) אמר רב הונא קטן גוזה העירוב ודוחק לומר דפליג ועוד דשמואל גופיה דאמר הכא משום קנין קאמר בפ׳ התקבל (גיטין דף סד:) דקטן זוכה לאחרים בשיתופי מבואות דרבנן ויש לחמות דהכא בקטן לגמרי והתם נמי מתלק בין קטן גמור ובין שאינו קטן גמור וגרלה לר״ת כמו שפר״ח דבבית של קטן מיירי הכא וגרלה דהלכה כרבה דאמר עירוב משום דירה בפ׳ הדר (לקמן דף סו.) קאמר ר׳ יוחנן שוכר למערב דמי ומפרש מה מערב בפחות משוה פרוטה וקיימא לן כרבי יוחנן לגבי דשמואל[2] ועוד דהתם מפרש הש״ס הכי ומש כן כך הלכה: **ואמר** שביתתי במקומי זכה. ואומר ר״י דבלא אמירה נמי קני כדאמרינן בפ׳ בכל מערבין (לעיל דף לח:) אבל מיעור דמי בעי מלי אמר אע״ג דלא אמר כמאן דאמר דמי ויש לחלק שאני התם שהולך לשם כך על התחום כדי לערב אבל מדפליגי רבנן על רבי יוחנן (ה) בשן משמע דבמיעור מודו דקני אע״ג דלא אמר ולעיל (דף מה.) דתנן מי שיצא בדרך ועמד והרי הוא סמוך לעיר הואיל ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס ומוכח בגמרא דקני שביתה במקומו כעובדא דר׳ טרפון דקאמר בית המדרש מוכלע בתוך תחומו היה והא דנקט ואמר אינו כשאומר שביתתי במקום פלוני או אגב דסיפא הנני מערב ברגליו אבל עשיר לא אפי׳ אמר וכה״ג איכא בשביס אוחזין (ב״מ דף יא.) דלה אותן רבין אחר לבי שבור אמר גוזלות שלא פרחו ואמר זכתה לי שדי זכתה לו והתם נמי אפי׳ לא אמר קני כדאמר התם בגמ׳[3] גבי ד׳ אמות דתקינו ליה רבנן דליקנו ואי תקינו ליה רבנן דליקנו כי לא אמר מאי הוי ונקט ואמר משום סיפא שהיה לבי רן כדרכו אפי׳ אמר לא אמר כלום: **ואפילו** לתחתיו של אילן לא מצי אזיל. דממקום רגליו עקר דעתיה ותחת האילן נמי לא קנה לכך לא יוז ממקומו ואם תאמר בפרק בכל מערבין (לעיל דף לה.) גבי נתגלגל חוץ לתחום קאמר ספק הרי זה תמר גמל ויש לו מביתו עד עירובו אלפים ולא אמר ולא יוז ממקומו[4] ואומר ר״י דהתם בעומד בעירו לא עקר דעתיה מעירו ודעתו שאם לא יקנה שם שביתה שיהיה לו תחום ביתו[5] **מאי** טעמא דרב כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. ושמואל ובריית׳ דלקמן[6] דתניא כוותיה אית להו דרבה בעלמא והכא בתמוניין הקילו דאין להתמיר בהן דאין לומר דפליגי דהא הכא משמע לכאורה דהילכתא כשמואל מדדתיק לומר אליבא דרב תנא הוא ופליג ומתמיהין בפ״ב דקדושין (דף נ:) במקדש אשה ובתה לא מתוקמא אלא אליבא דרבה למאי דפסיק התם דקדושין שאין מסורים לביאה הוי קדושין ועוד י״ל דהכא סבר כיון דאמר שביתתי תחת האילן והשביתה הוי ד׳ אמות כאילו אמר ליקנו לי ד׳ מגו תמני ומודה שמואל במפרש ואומר שביתתי תהא בכל ח׳ אמות שתחת האילן דלא קני ובריית׳ נמי דלקמן[7] דטעה ועירב בשתי רוחות אע״ג דנתכוון לערב בשתי רוחות כאחת י״ל דכל המערב בשתי רוחות כאחת מסופק הוא בלבו ודעתו שאם לא יקנו לו שביתת שתיהן יקנה באחת מהן להכי הוי עירוב באחת מהן: כל

וקטן אמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא ולשמואל קשיא הא תניא[8] חמשה שגבו את עירובן בשהם מוליכין את עירובן למקום אחר אחד מוליך לבולין[9] הוא ניהו דקא קני ותו לא הוא ניהו דקא דייר ותו לא אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לשמואל קשיא שליחות דבולהו קא עביד אמר רבה[10] אמר רב חמא בר גוריא אמר רב[11] הלכה כרבי שמעון: מתני׳ מי שבא בדרך וחשבה לו[12] והיה מכיר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה ומעיקרו ועד ביתו אלפים אמה נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה אם אינו מכיר או שאינו בקי בהלכה ואמר שביתתי במקומי[13] זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח עגולות דברי ר׳ חנינא בן אנטיגנוס וחכמים אומרים[14] מרובעות כטבלא מרובעת כדי שיהיה נשכר לזויות[15] וזו היא שאמרו העני מערב ברגליו אמר ר״מ[16] אנו אין לנו אלא עני רבי יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא[17] אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר שלא יצא ויערב ברגליו: גמ׳ מאי לא אמר כלום אמר רב לא אמר כלום כל עיקר דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל ושמואל אמר[18] לא אמר כלום לביתו אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל ונעשה תחתיו של אילן חמר גמל בא למדוד מן הצפון מודדין לו מן הדרום בא למדוד מן הדרום מודדין לו מן הצפון

ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל. לקמן[19] מפרש דכי אמר שמואל למילתיה כגון דקאי כל גופו של אילן בתוך אלפים (ג) למקום רגליו דכל ד׳ אמות שאתה נותן לשביתה [תחתיו] כולן רחוויה לו הלכך לביתו לא אמר כלום דהא ביתו רחוק מעיקרו אלפים כדתני במתניתין מעיקרו ועד ביתו אלפים ושמא הוא בחר לו ארבע אמות הראשונות שתחת האילן[20] אותן של לידו ומשם עד ביתו יש יותר מאלפים כל רוחב גוף האילן אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל דממה נפשך כל ד׳ אמות שאתה נותן לו תחתיו לשביתה נותנות לו עד מקום רגליו אלפים אמה: **ונעשה תחתיו של אילן.** רוחב נעיית גופו של אילן אם הוא רחב כ׳ או ל׳ אמה נעשה לו חמר גמל כלומר מושכו לכאן ולכאן: **בא למדוד מן הצפון.** בסוף נעיית הגוף לצד ביתו אלפים כדי שיגיע לביתו: **מודדים לו מן הדרום.** ואומרים שמא ארבע רחבות של לד רגליו בחר לו תחת האילן ומשם מודדין לו אלפים ולביתו[21] ונמצא רחוק שלשים אמה: **בא למדוד מן הדרום.** מד׳ אמות ראשונות אלפים לצד רגליו כדי שיכול לחזור לאחריו ממקום רגליו שלשים אמה: **מודדין לו מן הצפון.** שמא ד׳ אמות של סוף האילן לצד ביתו בחר לו ומשם עד מקום רגליו יש לו אלפים ואין יכול לחזור לאחריו אפילו פסיעה. אבל ארבע אלפים יש לו ממקום רגליו לצד ביתו פחות שלשים אמה ממה נפשך ומקום רוחב האילן הוא מספיק מפני שלא פירש: **ל״א** ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו שאין לו מן האילן לצד ביתו כלום אבל לתחתיו של אילן מצי אזיל דקסבר שמואל דקנה לו שביתה בני[22] המקומות הואיל ולא סיים ד׳ אמותיו אין לו מקום המיוחד לו (ד) לא תחת האילן ולא במקום רגליו אלא אם כן אם ומה נפשך אלפים שממקום רגליו עד האילן יש לו וכשהגיע לתחת האילן נעשה לו חמר גמל בא למדוד לו מן הצפון מן האילן לביתו מודדין לו מן הדרום ממקום רגליו כדי לחזור לאחריו אלפים מודדין לו מן האילן. זה שמעתי. ויש תשובות וגימגומין יותר מדאי לפי לשון הש״ס והילוכו מדא דקא משייל מ״ע דרב הוה לשיוליה עפי טעמא דשמואל דמילתיה דרב מסתבר עפי דבמקום רגליו לא רצה לקנות ותחת האילן לא קנה דלא ידעי׳ מאי סיים אבל שמואל מאי סברא ליה אי קנייה היא בלא סיום לקני התם ואי לאו קנייה היא לא ליקני לא הכא ולא התם דהא כאן לא רצה לקנות ואפי׳ ר׳ יוחנן בן נורי לא קאמר אלא חפצי הספקר או ישן אבל זה שאמר בפירוש אייי רוצה לקנות כאן היאך יקנה ועוד מאי נעשה תחתיו של אילן חמר גמל הכי איבעי ליה למימר ושמואל אמר הרי זה חמר גמל ועוד מאי מן הצפון ומן הדרום במקום אחד יש לומר מצפונו ומדרומו אבל בשני מקומות לא שייך האי לישנא:

חשק שלמה על רבינו חננאל ב) [ע״ תוס׳ כאן ד״ה לקנות אב׳ בפס רביע ד״ל דבמה של קנין מיירי הכא ופי׳ דאם יש לקנות בית בחצר אינו יכול לערב ע״מ שם משום דאין קנין לקטן].

עין משפט נר מצוה

נ: א מי׳ פ״ד מהלכות עירובין הלכה ד ופ״ה הלכה ז טוש״ע א״ח סי׳ שפא סעיף א׳ וסי׳ שפו סעיף ט:
נא ב מי׳ פ״ז שם הלכה ה סמג עשין ג טוש״ע א״ח סי׳ תנו סעיף יא:
נב ג מי׳ פכ״ז מהל׳ שבת הלכה ב סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ שלז סעיף א:
נג ד מי׳ וסמג שם טוש״ע א״ח סי׳ שלט סעיף י:
נד ה מי׳ פ״ז מהלכות עירובין הלכה ה סמג עשין ג טוש״ע א״ח סי׳ תנו סעיף יא:

מסורת הש״ס עם הוספות

א) לקמן דף עב: ע״ש, **ב)** [לעיל מו: לקמן שם.], **ג)** [לעיל מז.], **ד)** דף נא., **ה)** נ., **ו)** לקמן נ: ע״ש ברש״י ד״ה דאי מוקמת, **ז)** לקמן עא. ע״ תוס׳ לעיל בע״א ד״ה עירוב (רע״י חכ״מ), **ח)** לעיל מז סע״ב, **ט)** (דף י.), **י)** [דף נ:].

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה ואפי׳ לתחתיו וכו׳ וארי״ דהתם בעומד בעירו. וכ״כ רש״י לקמן דף ס ע״ב ד״ה ומסוג:

ליקוטי רש״י

שגבו את עירובן. שלקין בחלר ועירבו לת מלין [לקמן עב:]. **חמר גמל.** כאדם המנהיג חמור וגמל שהחמור הולך לפניו והם מנהיגו והגמל הוא מוזך ולכיך לפנות לפניו ולאחריו [לעיל לה.].

הגהות וציונים

א) ס״א צ״י כולן (גליון): **ב)** [בירושלמי **והיה ירא שמא תחשך**] (גליון), וכ״ה הגי׳ גם בכת״י ובמשניות דפו״י ובהרבה ראשונים, אולם ע״י רש״י ובתוס׳ הרא״ש, רע״י תוס׳ רי״ד ובאור זרוע סי׳ קנה (רע״ מראה הפנים על הירושלמי ובתוי״ט ומלאכת שלמה): **ג)** [בירושלמי **ר״מ אומר אין לנו**] (גליון): **ד)** בכת״י [וכ״ה במשניות דפו״י] **שלא** אמרו: **ה)** בכת״י ודפו״ר **ונותנין: ו)** בכמה דפו״ר הנוסח ד״א הראשונות **של תחת** האילן **ולא** אותן של **עיקרו: ז)** בדפו״ר אלפים **אמה לביתו** ונמצא רחוק **מביתו** שלשים אמה (רע״ מהרש״ל ומהרש״א מה שהעיירה בדברי רש״י ועי׳ תורת חיים וממ״נ): **ח)** ע״ יעב״ץ דצ״ל **באחד משני** המקומות: **ט)** [שייך לדף נ ע״א] (גליון):

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ואמר שביתתי וכו׳ קדים יומא מצינא למיזל וכו׳ מקום שביתתי ומשם יש לי אלפים כל״ל ותיבת הכי נמתק: **(ב) בא״ד** לצד ביתי הש״ל: **(ג)** ד״ה ושמואל אמר וכו׳ כגון דקאי כל גופו של אילן בתוך אלפים:

(ד) ד״ה ל״א ושמואל וכו׳ מקום מיוחד לא תחת כל״ל ותיבת לו נמתק: **(ה)** תוס׳ ד״ה ואמר וכו׳ על רבי יוחנן ב״נ מיבן וכו׳ ולעיל נמי דתנן מי שיצא:

רבינו חננאל

בפת. **רבה אמר עירוב משום דירה איכא בינייהו** שנתן לשכנו כלי שאין בו שוה פרוטה לשמואל [הוי עירוב] דהא קנין איתיה בפחות משוה פרוטה לרבה לא הוי עירוב אי נמי ב) קטן לשמואל לא הוי עירוב דאין קנין לקטן לרבה הוי עירוב דהא משום דירה הוא וקטן נמי אית ליה **דירה ומקשה אביי על תרוויהו** מהא דתניא ה׳ שגבו את עירובן כשמוליכין אותו למקום אחר אחד מוליך ע״י כולן למ״ד משום קנין האי המוליך העירוב (לא) קא קני (ולא) וקא דייר [ותו לא]. **ופריק רבה אליבא דידיה** ואליבא דשמואל שליחותא דכולהו קא עביד. אמר רבה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי [שמעון] דאמר הא למה זה דומה לג׳ חצרות ומכיר אילן או גדר ואמר **שביתתי תחתיו לא אמר כלום.** מאי לא אמר כלום רב אמר לא אמר כלום כל עיקר דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל דהא (עיקר) [עקר] שביתתו במקומו באומרו שביתתי תחת האילן פלוני ותחת אותו אילן לא קנה שביתה דהא לא סיים מקום שביתתו דמקום שביתתו הן הד׳ האמות המקום שמותר לו לטלטל ומשם מהדר תחומו וכיון שאין לו מקום אין לו תחום. **ושמואל אמר לא אמר כלום** שאינו יכול להלך מן האילן לביתו אם הוא בתוך אלפים אמה מן האילן אבל אל האילן יש לו להלך קסבר שמואל אם במקומו קנה שביתה יש לו להלך אלפים אמה עד תחתיו של אילן. ואם תחת האילן קנה יש לו להלך שם אבל כיון שיגיע אל תחת האילן אין לו לזוז ממקומו בא למדוד מן הצפון אומר לו מן הדרום תחומך. אמר

חשק שלמה על רבינו חננאל ב) [ע״ תוס׳ כאן ד״ה לקנות אב׳ בפס רביע ד״ל דבמה של קנין מיירי הכא ופי׳ דאם יש לקנות בית בחצר אינו יכול לערב ע״מ שם משום דאין קנין לקטן].